

3:61 Fe men hacceke fihi min ba'di ma caeke minel ilmi fe kul tealev ned'u ebnaena ve ebnaekum ve nisaena ve nisaekum ve enfusena ve enfusekum summe nebtehil fe nec'al la'netallahi alel kazibin.

Bu yazıda 3:61 ayetini inceleyeceğim.

Geleneksel müktesebatta deniliyor ki "meydan okuma içeriği nedeniyle bu ayete [mübâhele] (yalancı olan tarafın cezalandırılması için yapılan beddu) ve [mülâane] (karşılıklı lanetleşme) ayeti denmektedir."Bu ayet gelenekte "mübâhele" ayeti olarak isimlendirilmiş ve konu kapatılmıştır yani mevcut anlamlandırmanın pratik hayata nasıl yansıtacağı konusu es geçilmiştir.

Sa'd b. Ebi Vakkas diyor ki:

"Bu âyet-i kerime nazil olunca, Resulullah (asm) Ali'yi, Fatıma'yı, Hasan ve Hüseyin'i (Allah onlardan razı olsun) çağırıldı ve dedi ki: **Ey Allah'ım, işte benim ehlim bunlardır.**"²

Benim incelemem "Kuran'ı Kuran ile anlamak" ilkesi üzerine olduğu için konuyu Kitap'tan anlamak üzere incelemeye çalışayım:

MEAL: Sana gelen (cekae) ilimden sonra, kim seninle bu konuda tartışır (hacceke) , de ki: "Geliniz (tealev), oğullarımızı (ebnaekum) ve oğullarınızı (ebnena) , kadınlarımızı (nisaena) ve kadınlarınızı (nisaekum), nefsimizi (enfusena)ve **nefislerinizi (enfusekum)** çağırırım (ned'u) , sonra da lanetleşelim (nebtehil) ; Allah'ın lanetinin yalancılara olmasını dileyelim (nebtehil)." Kuran'ı Kuran ile anlamak gerek deyip de mevcut mealleri kabullendikten sonra; meallerde sunulan bu tablonun fiiliyatta uygulanabilirliği konusunda düşüncesi olan varsa öğrenmek isterim. Mesela ısrarla "nisa" kadındır diyen arkadaşlar bu ayette kadını nereye yerleştiriyorlar? Oğul kelimesini "erkek evlat" diye anlayanlar kabul ettikleri meallerden bize bir sunum yapabilirler mi?

1- Çağırılım (ned'u) ifadesine bakalım. Bu ifade Tanrı ve Tanrı'ya şirk koşmak olarak anlaşılan ayetlerde "dua etmek/yakarmak" geri kalanlarında da "çağırılmak" olarak meallenir.

Dua konusu ayrı bir hacc/tartışma konusu fakat en azından buradaki duanın “el açıp yakarmak” anlamında olmadığını gelenek dahil herkes kabul etmiş. Es geçilen yön ise şu: **Dikkat edin; oğulları, nisaları ve nefisleri çağırarak** diye bir vurgu var. Kitap’taki dua kavramına “çağrı/çağırarak” olarak karşılık vermek kavramın “el açıp yalvarmak” olmadığı konusunda insanları düşündürmek için güzel bir seçim fakat; çağrı kavramını “birinin gelmesini kendisine yüksek sesle söylemek, seslenmek” olarak anlamakta ısrar edersek (verdiğimiz bu geçici mealde kalırsak) bu ve benzeri ayetlerde düşünce kapasitemiz bir hayli daralıyor. “Nisalarınızı/oğullarınızı çağırın” ifadesini “başka bir yerde bulunan nisaları bulunduğumuz yere çağırarak” olarak mı anlamalıyız? Peki nefsimizi (enfusena) nasıl çağırıyoruz; nefsimiz uzak bir yerde mi? Benim “çağırarak” bakış açısı ile ayete baktığımda dikkatimi en fazla çeken yer bu “enfusena/nefisimiz” ve “enfusekum/nefisleriniz” ifadesi ile çağırarak ifadesinin sorgulayıcı yönü oldu. Baktığımda bu kısmı meallerde yorumlayarak çevirmek zorunda kalmışlar çünkü ortaya konulan anlayışın bir sonucu olarak gariplik ortada. Sana gelen bu bilgiden sonra her kim bu konuda seninle tartışır, de ki: “Gelin, çocuklarımızı, çocuklarınızı, kadınlarımızı, kadınlarınızı çağırarak **bizlerle sizler bir araya gelelim** ve..... (Edip Yüksel)

“Gelin çocuklarımızı ve çocuklarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı, **kendimizi ve kendinizi çağırarak**; sonra da...(Erhan Aktaş)

“Oğullarımızı ve oğullarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı, **biz kendimizi ve sizde kendinizi ortaya koyalım**...(İlyas Yorulmaz)

“Gelin, **biz ve siz**, çocuklarımızı ve çocuklarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı çağırarak; sonra da...(Mehmet Okuyan)

“Gelin oğullarımızı ve oğullarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı, **kendimizi ve kendinizi çağırarak**, sonra (Süleyman Ateş)

Dil bir dolaylamadır kaynağını düşünceden alır. Düşünce aşama aşama ve katman katmandır. Kuran diller üzeri bir Kitap’tır. Bu Kitap’a ilahi diyorsanız Kitap’ın kaynağını diller üzeri almak zorundasınız. Edebi yönü çok kuvvetli herhangi bir yazarın yazdığı bir eseri okur gibi Kitap’a yaklaşırsanız dillerin sınırlı imkanları içerisine hapsolursunuz. Odağımız “çeviri”den çok Kitap’ı anlamak üzerine olmalı. Sırf iyi Arapça biliyor olmak kimseyi bu Kitap’a yaklaştırmadı. Tam tersi

hiç Arapça bilmediği halde çok dikkatli ve eleştirel gözle, sorgulayarak mealleri okuyanlardan Kitab'a yaklaşanlar oldu.

2-Talev/gelin ifadesi de dikkatimi çekiyor. Meallerde “gelin” denilen kavrama baktığımda kökü ALV olarak görüyorum. “Allah yücedir/Alıyyu” ifadesindeki kök.

(11) - عَلُوا

Sure No	Sure Adı	Ayet No	Kelime No	Arapça	Kök	Arapça Latin	Türkçe Meal (Derleme)	Notlar	i
3	Al-i İmran	61	11	تَعَالُوا	ع ل و	teāālev	gelin		☰
3	Al-i İmran	64	4	تَعَالُوا	ع ل و	teāālev	gelin		☰
3	Al-i İmran	167	6	تَعَالُوا	ع ل و	teāālev	gelin		☰
4	Nisa	61	4	تَعَالُوا	ع ل و	teāālev	gelin		☰
5	Maide	104	4	تَعَالُوا	ع ل و	teāālev	gelin		☰
6	En'am	151	2	تَعَالُوا	ع ل و	teāālev	gelin		☰
63	Münafikun	5	4	تَعَالُوا	ع ل و	teāālev	gelin		☰
27	Neml	31	2	تَعَلُّوا	ع ل و	teā'lū	büyüklük taslamayın		☰
44	Duhan	19	3	تَعَلُّوا	ع ل و	teā'lū	ululanmayın		☰
4	Nisa	171	4	تَعَلُّوا	ع ل و	teğlū	taşkınlık etmeyin		☰
5	Maide	77	5	تَعَلُّوا	ع ل و	teğlū	aşırılığa dalmayın		☰

Birebir aynı yazıldığı halde bunu bazı ayetlerde “gelin” olarak bazı ayetlerde “ululanmayın/taşkınlık etmeyin” olacak şekilde okumuşlar. Allahu Teala تعالی derken sık kullanılan bu kavramın tutup da sebepsiz yere “bir mekana/yere gelmek” olarak anlamlandırılması son derece şüphelidir. “Şu yere gelin” demek için ALV kökünden başka kök mü kalmamıştır? Ayette geçen “Sana GELEN ilim” derken başka fiil; “gelin” derken başka fiil...

3- Hac kavramı ve bağlam

3:59 Şüphesiz, Allah katında İsa'nın durumu, Adem'in durumu gibidir. Onu topraktan (turabdan) yarattı, sonra ona 'ol' demesiyle o da hemen oluverdi.

3:60 Gerçek Rabbin tarafından gelendir. Artık sakın tereddüde düşenlerden olma.

3:61 Öyle ise sana gelen ilimden sonra birisi bunun içerisinde hac ederse de ki.... (benim

geçici mealim)

Salat gibi Hac'da Kuran'da anlaşılmayan kavramlardandır; ritüele indirgenmiştir.

22:27 Ve ezzin fî-nnâsi bi elhacci yetûke ricâlen ve'alâ kulli dâmirin ye/tîne min kulli feccin 'amîk(in)

Meali: İnsanlar içinde haccı duyur (ezzin) ki gerek yürüyerek ve gerekse uzak yollardan gelen yorgun develerle sana gelsinler.

-Ayette neden "çağırma/dua" veya "nida" kavramı kullanılmamıştır?

-Neden müslümanlara duyur demiyor da insanlara diyor?

-Nasıl gelmeleri gerektiğinin tarifinin önemi ne? İnsanlara duyur gelsinler dese "yürüyerek mi gelelim, uçakla mı gelelim otobüsle mi?" diye soracak mıydık?

Aslında bu ayet ile incelediğimiz 3:61 ayetinin anlam ilişkisi var. Bana göre doğru çeviri şu şekilde başlamalı: **Duyur el-nas içinde hac ile.... (Ve ezzin fî-nnâsi bi elhacci)**

Yetûke'ye gelsinler demişler; hani 3:61'de *tealev gelmekti?*

Vurgulayarak belirteyim ki burada konumuz ÇEVİRİ konusu kesinlikle değil! Konumuz ANLAMA konusu. Kavramlara Türkçe karşılık bulup sunmaya çalışmıyorum o çok sonraki iş; önce anlamamız lazım....Anlamak için hangi kavram hangi ayette nasıl kullanılmış algılamamız ortaya koymamız lazım. Hiç Arapça bilmiyor iseniz bile (ki bence Arapça bilmemek avantajlı bir durum değil; bilakis daha sorgulayıcı bakmanıza yardımcı olabilir) bu çalışmayı yapabilirsiniz.

Ayetin devamındaki yaya olarak, yorgun develer ile gelsinler gibi anlamların hiç birisine katılmıyorum. Başka bir incelemede yazarım umarım.

3:61'e dönersem, bağlam içerisinde İsa ve Adem misali ile ilgili bir ilimden bahsediliyor. Bu ilim Kuran içerisinde mevcut. Konuyu "insanın yaratılışı, İsa babasız mı doğdu, Adem ile ortak yönü ne" gibi mecralarda tartışanlar var ki ben bunların hiç birisine katılmıyorum ancak haydi şimdilik öyle diyelim:

Diyelim ki evrim teorisini savunan birisi ile evrim teorisini reddeden birisi tartışacak (hac) bu ayete göre tartışmayı yapanlar 1-Nefislerini 2- Erkek çocuklarını 3- Kadınlarını alarak mı tartışma yapmalılar?

Nisa kadındır diye ısrarla savunan aksi hiç bir delilli değerlendirmeye yeltenmeyen arkadaşlara sorulur. Ne gibi savunular üretecekler merak ediyorum?

Ayetin devamındaki lanetleşme konusuna girmeyeceğim. “Kul sıkışmazsa Hızır yetişmezmiş” diye bir deyim vardır. Ayetteki bariz görünen yukarıda ifade ettiğim konuları “Arapça'nın zenginliği, çeviri meselesi vb. bahanelerle görmezden gelecekler için devam etmek beyhude. Meali çalışıp işin içinden çıkamayınca yani sıkışıp kalınca yeni açılımlar geliyor. Bir önceki yazımda Nisa 34'ün ricallerin nisaları kavm etmesi/kıvamlaması konusunu incelemiştim. Bu ayet de konunun bir boyutunu ortaya koyan bir ayet. Görmek isteyenlere. Yorumlarda veya kuranincelemesi@gmail.com mail adresimden konuyu hac edebiliriz.